

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

16. De Adulteriis & stupro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

vocatio fiat, ordinarij alijs medijs honor, vel fama conservari possunt, vel adeundo ordinarium iudicem, vel dicendo ad provocantem, se non recusare pugnam, sed duellum tanquam illicitum, & provocantem expecturum, quo cum negotia habet, si palam & non proditorie aggressus fuerit. Accedit, quod tantum apud vulgares, & plebejos homines honor recusantis duellum periclitetur, non vero apud bonos & prudentes Christianos. Et deinde quod valde dubium sit, an ad defendendum honorem liceat vitam tanquam majus bonum periculo exponere. Videatur Less. *de Just. & Jure lib. 2. g. n. 83.* Laym. *loco cit. c. 3. n. 3.*

TITULUS XV.

De Sagittarijs.

SUMMARI A.

1. Prohibitio Sagittariorum etiam ad alia tela extenditur.
2. Procedit in bello injusto, & multo magis, si in bello inter infideles & Christianos fideles infidelibus deserant.

In hoc Tit. sub pena anathematis seu excommunicationis prohibet Pontifex, ne illi, qui in ejaculandis sive mittendis sagittis periti sunt, hanc artem contra Christianos exercent; quæ constitutio est antiquitus lata ubi frequens usus sagittarum fuit, quare hodie idem dicendum erit de illis, qui tormenta, & alias machinas bellicas contra Christianos instruunt. Advertit tamen Joan. Honor. *ad hunc tit.* quod hæc constitutio intelligenda sit, si bellum ex parte illorum, quibus tales Sagittarij vel jaculatores serviunt, iniquum sit. item Gloss. & Barb. *in c. iij. h. 1.* excommunicationem hinc statutam non esse latam, sed ferendam sententiam: quod forsitan procedit, si bellum inter Christianos geratur, si autem bellum sit

inter infideles & Christianos, tunc Christiani, qui infidelibus deserunt, excommunicationem reservatam, aliasque penas incurrunt, de quibus *in cap. 6. & cap. quodam 12. de Jura. xij. & in ex. ar. iij. in §. 1. de Jura. 22. & 1. inter communes c. 11. de Jura. dicitur.*

TITULUS XVI.

De Adulterijs & Stupris.

SUMMARI A.

1. Species luxurie illicita etiam continentur.
2. Quid sit adulterium? & quomodo in hoc Tit. Jure Canonico & Jure Civili.
3. Etiam in foro conscientie peccatum est adulterium cum conjugata, quamvis sit.
4. Quomodo agatur reus in adulterio? & quomodo obligatio restituendi.
5. Quibus casibus ab obligatione restituendi liberatur?
6. Pena adulterij capitalis de Jure Civili non est mitigata? & quid de conjugata.
7. Polygamia gradum peccati debet? & quomodo effectus censatur contraria?
8. Quæ poena adulterij de Jure Canonico.
9. Adulterium puniri debet, esse atque poena deliquit.

Sicut in Decalogo post homicidium prohibetur *Adulterium*, ita etiam post homicidium Compilator egit de homicidio, in hoc tit. ad delicta carnis progreditur. Contra unum solum concubitus sit heu! delictum matrimonialis, ceteri vero omnes sive de Jure Civili & Canonico prohibiti, & in parte plures luxurie species, ideo Fatinae *de Jure oper. criminal. de Delictis carnis c. 1. §. 1. num. 3.* eas species ad sequentia capita dividit, scilicet ad fornicationem, concubitum, stuprum, adulterium, sodomitum, incestum, sacrilegium & rapinum, quæ definitionem nos quoque imitaturi conveniunt rubrica hujus tit. præmittemus.

ENGEL
 ...
 ...
 ...

§. I.
De Adulterio.

Adulterium quasi transitus ad alterius foram dicitur secundum Hostiensem in *Summa h. r. 6. §. quid sit adulterium. n. 1.* Et quamvis de Jure Civili adulterium tantum in nupta committatur, *l. 6. §. & l. stuprum. 34. §. 1. ff. Ad l. Jul. de Adulteriis.* & non dicatur propriè adulterium, si committatur cum soluta: quia Jus Civile adulterium potissimum considerat ex consensione feminis, & incertitudine prolis, cum ex parte femina adultera nesciatur adulterinane sit proles, an propria mariti. De Jure verò Canonico, & quantum ad forum conscientie adulterium committitur, etiam si conjugatus cum soluta peccet: quia hoc jure læsio justitiæ & fidei conjugalis attenditur, & ne conjuges ad imparia judicentur, cum similem sibi invicem debeant continentiam. *c. nemo. 4. causa 32. q. 4. & c. ult. ead. causa. q. 6.* Interim tamen in hoc jure etiam & circa forum conscientie semper gravius peccat conjugatus, qui cum conjugata, quamquam cum soluta congregitur: quia illo casu non tantum lædit fidem propriæ uxori debitam, sed etiam jus alterius mariti, & frequentè liberorum ejus, si ex tali adulterio filius nascatur, quem deinde veri liberi tanquam putativum fratrem pro coherede habere, & pater alimentare debet.

Ex adulterio agitur vel *civilitè* vel *criminalitèr*. Civilitèr agit maritus contra uxorem adulteram, vel vice versâ uxor contra maritum ad divortium perpetuum, & amissionem dotis, vel donationis propter suprias, sicut in *Lib. IV. Tit. de Divortijs* explicavimus. Item Civilis obligatio etiam in conscientie foro incumbit adultero, si ex assertione adulteræ, alijsq; sufficientibus argumentis sibi persuadeat, vel persuadere debeat, prolem ex se genitam esse, ut re-

stitutionem faciat marito, qui cum se patrem credit, prolem adulterinam alimentavit, vel dotavit; & deinde etiam compensare debet damnum reliquis liberis legitimis, qui propter successionem spurij læsi sunt: quia adulter, vera causa hujus læsionis est, & consequenter sicut quilibet alius, qui alterum contra justitiam læsit in bonis ad restitutionem merito tenetur. Sed & ipsa mater adultera tanquam simultanea causa dictæ læsionis obligatur, ut vel prolem adulteram manifestet marito, aut alijs liberis, vel aliam compensationem de proprijs bonis ipsam faciat.

Excusat tamen ab hac obligatione & restitutione I. inopia adulteri vel adulteræ & defectus medij ad compensandum *l. nam is nullam. 6. ff. de Dolo malo.* II. Si sciat adulter malum ab adultera compensatum, vel certè compensandum. III. Si crimen sit occultum, & compensatio tacita vel expressa, vel manifestatio adulterij fieri non possit sine magno periculo vitæ vel famæ. Text. & DD. in *c. officij. 9. de Pœnitent. & remissionibus.* IV. Si adultera revelando nihil proficeret, utpote fidem non habitura omni probatione destituta, cum filius non teneatur credere, nec Jura præsumant, esse adulterinum, quamvis mater adulterium commiserit, nisi alia apertiora indicia concurrant. *c. per tuas. 10. de Probat. l. filium. 6. ff. De his, qui sunt sui vel alieni juris. l. milles. 11. §. 10. ff. ad l. Jul. de Adulterijs.* Si adulter vel adultera verè dubitent, an partus ex adulterio, an verò ex marito conceptus sit, valde probabile tale dubium à restitutione excusare, quia in dubio debemus esse proniores ad absolvendum, quam condemnandum & obligandum. *l. Arianus. 47. ff. de Oblig. & act ion.* & quia ipsi adulteri hæcenus fuerunt liberi ab obligatione, & sic in possessione libertatis, in dubio melior censeatur conditio possiden-

Hh h lhh 3 tis,

us l. in pari. 128. ff. de R. I. Videatur de hac restitutionis obligatione Lessi. Lib. 2. c. 10. dub. 6. & 7. Cov. in Relect. c. peccatum. de R. I. in 6. parte 1. n. 8.

6 Criminaliter agitur ex adulterio ad penam & vindictam publicam adulteris imponendam. De Jure civili pro adulterio poena gladij sive ultimi supplicij constituta est in l. quamvis. 30. in fine Cod. Ad. l. Jul. de Adulteris. Quam deinde Justinianus Imperator in foemina adulteris propter sexus fragilitatem mitigavit, ut circa illas cessante poena mortis, verberatae in Monasterium detrudantur, easque marito intra biennium recipere liceat, biennio vero transacto si maritus non recepit, toto vita tempore in Monasterio ad agendam poenitentiam manere debeant. *aut. b. sed hodie. C. jam dist. 21.*

Verum de consuetudine & ex particularibus singularum Provinciarum statutis raro adulteri maxime pro prima vice morte puniuntur, sed potius poena pecuniaria fustigationis, carceris, relegationis vel similis, ut proinde usu locorum poenam adulterii factam esse arbitrariam non immerito asserat Farinae. *de Delictis carnis. tit. 16. q. 141. n. 72.* Monent tamen DD & gravis peccati arguunt iudices, qui in puniendis adulteris nimis remissi sunt, unde multoties maxima scandala imò & caedes proveniunt. Farinae. *d. l. n. 66. Jul. Clar. in §. adulterium. num. 7.*

7 Gravius vero puniendum est illud adulterium, quod sub specie matrimonii committitur, & *polygamia* dicitur, cum per eam Sacramento matrimonii magna irreverentia irogetur, quando scilicet priore matrimonio adhuc stante & vivente conjugē, scienter simul & voluntarie cum alia persona nuptia contrahuntur, cujus poenam capitalem videtur statuisse Carolus V. in *Constitutionibus penal. n. 121.* Sed haec confi-

tutio ita interpretanda est, ut non sufficiat solummodo secundum matrimonium contractum esse, nisi etiam copula carnalis accesserit: habet enim ibidem Imperator talis polygamos pro adulteris, adulteris autem talis copula non committitur. Item cum impator tantum statuat poenam viro vel foeminae jam alio matrimonio ligatis, adeo haec poena non erit extendenda ad personam solutam, licet cum polygamo etiam matrimonium ineat scienter, maxime si fuerit Latina, in qua nec poena ordinaria adultera de Jure civili locum habet, cum eo jure adulterium non committatur in solutam, sed conjugatam, ut dictum.

De Jure Canonico olim Laici committentes in adulterio perfluentes excommunicabantur. *intellextimus. 6. h. 1.* & aliquando capilli ac vestimenta eorum in agrorum abscindebantur. Hodie vero poena est arbitraria, & quamvis crimen adulteri sit mortali, tamen poenitentia circa Laicos plerumque relinqui solet iudici seculari, atque ex decretis Conc. Trid. *sess. 27. de Reformatione. c. 3.* excommunicatio non debet fieri nisi in solutum, quando alia media puniendi & coercendi deficiunt. Clerici quoque maxime pro primo adulterio non statim deponi, sed ad tempus ab officio suspendi vel in carcerem solent. Deinde in *c. et si Clerici. 4. h. de Adulteris. de Judiciis*, cum Clerici etiam ob adulterium depositi conceduntur Episcopo dispensare.

Demum etiam circa materiam adulterii est advertendum, adulterium puniendum esse, immeti uterque conjugum deliquit, cum delicta non debeant manere impunita. Nec obstat illa regula, quod *delicta pro mutua compensatione tollantur*, quia tamen procedit in actione civili, si maritus qui ipse adulterium commisit, vellet uxorem adulteram ad divortium agere, quod

autem si agatur *criminaliter* ad pœnam
authoritate Magistratûs infligendam.

§. II.

De Stupro.

SUMMARI A.

1. Quid sit *Stuprum* & quæ ejus pœna de Jure Ca-
nonico?

2. An *Stuprator* teneatur copulativè ad desloratam
ducendam & dotandam?

3. Leges Divinae judiciales antiqui Testamenti in
novo recepta possunt Jure vel consuetudine li-
mitari.

4. *Deslorator* sub promissione matrimonii simpliciter
eam tenetur ducere.

5. Puella deslorata præsumentur fuisse *Singo*, & se-
ducta à desloratore: nisi alia præsumptiones
sint in contrarium.

6. Si deslorata nullum damnum patitur, ante sen-
tentiam iudicis deslorator ad nihil tenetur.

7. *Stuprum* violentum gravius puniri debet, & eti-
am pœna capitali.

8. Quamvis *Stuprum* in latiore significa-
tione plerumque alias luxuriae species
praeter adulterium comprehendat. l. *Stu-
prium*. 34. ff. ad L. Jul. de Adult. proprie-
tamen accipitur *Stuprum* pro illicita Virgi-
niam desloratione, teste Gratiano inc. 2. §.
cum ergo. causa. 36. q. 1. Pœna de Jure Ca-
nonico hujus delicti traditur in c. 1. h. t. per
haec verba: Si seduxerit quis Virginem
non dum desponsatam, dormieritque
cum ea, dotabit eam, & habebit uxori-
em. Si verò pater Virginis dare no-
luerit, reddet pecuniam, quam Virgines
accipere consueverunt. Ex quo textu li-
cet nonnulli antiquiores Canonistae volue-
rint copulativè imponi, ut deslorator cogatur
ad dotandam, & simul ad ducendam; ni-
hilominus recentiori tum DD. tum iudicio-
rum sententiâ magis receptum est, ut deslorator
non praecise ad matrimonium, sed sub
alternatione compellatur; in alternativis
autem debitoris est electio, ideò sufficit al-
terum impleri. c. in alternativis. 70. de R.
I. in 6. l. plerumque. 10. in fin. ff. de Jure
dotium, atque videtur declaratum inc. 2. h.

t. ubi tantum sub alternatione aliquis ad
matrimonium compellitur, nisi malit pœ-
nam fustigationis, excommunicationis, ac
infrusionis in Monasterium subire: quæ eti-
am pœna ex communi interpretatione tunc
demum infliguntur, si ob inopiam deslorator
dotem praestare nequeat, ut locum ha-
beat, quod dicitur, qui non habet in are-
lyat in corpore.

Nihil quoque in contrarium facit, quod
dictum cap. 1. sit ex lege divina scilicet ex
antiquo testamento Exodi 22. desumptum,
ubi copulativè ponitur ut deslorator &
ducere & dotare teneatur. Nam 3x. illam
Legem non esse moralem, sed judicialem,
quales Leges per adventum Christi expirâ-
le censentur, ac in novo testamento tranlum-
pra, obligant tantum ex Jure humano, &
proinde possunt à legislatoribus humanis 12
vel consuetudinibus locorum certo modo
temperari ac mitigari Barb. in eod. c. 1. h. t.
Imò hodie pœna excommunicationis & de-
structionis in Monasterium in desuetudinem
abiit, ac plerumque punitio hujus criminis
sicut aliorum, quæ sunt mixti fori, solent
iudici seculari relinqui. Aliud autem di-
cendum, si quis non tantum desloraverit vir-
ginem, sed insuper promissionem matrimo-
nii sive fictam, sive veram fecerit; talis enim
praecise tenebitur desloratam ducere, sicut
tradidimus in Lib. IV. Tit. de Sponsal. &
Matr. §. 2. num. 13.

Ceterum puella in dubio præsumentur vir-
go, & neganti virginem incumbit probatio, 14
quod prius ab alio fuerit deslorata: sicut
quibus præsumentur bonis, donec probetur
maus. l. merito. 51. ff. Pro socio. praesertim
si puella parata sit juramentum de sua virgi-
nitate praestare, cui credendum est, tum odio
delinquentis, tum quod talis assertio habeat
praesumptionem naturæ pro se (cum virgo
nascatur) ait Farinac. de Delictis carnis
tit. 16. q. 167. n. 133. Item etiam puellam
sedu-

seductam præsumi. v. g. lascivis jocis, importunis persuasionibus, minis, vel muneribus tradit Barb. *in d. c. 1. n. 7.* tibi tamen *n. 9.* recte addit, has præsumptiones aliquando per contrarias elidi, & dispositionem sæpe dicti *c. 1.* non habere locum, si foemina, cum qua quis peccavit, fuerit vilis, vel minus honestæ vitæ, passim vagans non servato verecundiæ pudore, vel alijs modis solita affectare impudicos amores, dummodo vilitas personæ non desumatur ex paupertate vel conditione ejus, sed ex vita & moribus, nam & pauperi deceptæ compendandum est damnum per matrimonium vel dotem, si propterea diftamata difficultus nubat.

¹⁵ Annotari etiam potest, quod communiter tradunt DD. defloratorem probabiliter ad nullam restitutionem saltem ante judicis sententiam in conscientia teneri, si deflorata nullum aliud inde damnum perpessa est, ut quia delictum prorsus occultum est, & foemina alias nuptias vel de facto contraxit, vel impotiterum æque facile ac prius contrahere potest. *Less. lib. 2. c. 10. dub. 2.*

In Clerico poenam stupri arbitrariam, scilicet suspensionis, carceris, degradationis, vel depositionis pro qualitate personæ & circumstantiarum concludit Farinac. *cit. loc. num. 63.* Acris tamen semper punitur stuprum violentum, ejus poenam circa Latcos capitalem constituit Carolus V. *in Constitut. penal. n. 119.* non tantum si in virginitatem, sed etiam si in quæcumque foemina honestam maritam, vel viduam talis violentia commissa sit. His verò duobus vitijs juxta rubricam de adulteriis & stupro expeditis breviter ad alia carnis delicta transeamus.

§. III.

De Fornicatione & Concubinato.

SUMMARIA.

- 17. Quomodo fornicatio diffinitur à stupro?
- 18. Fornicationem esse peccatum contra naturam ostenditur ex SS. Lit.
- 19. An & quæ poena sit fornicatio?
- 20. Fornicator tenetur alere præteritum, non detur, sed ducere uxorem: & quomodo probatur præteritum patrem præteritum.
- 21. Concubinus quis sit de iure civili & Canonico?
- 22. Etsi de iure Civili nullam poenam in detur, non tamen in utroque fore poenitas.
- 23. Poena Concubinatorii & concubini à Tertuliano.
- 24. Expeditur tenentur in c. 4. & 5. dist. 34. ubi concubina permittuntur.
- 25. Specialis poena Tridentina, contra Clericos maritali.

Quemadmodum stuprum, ita & fornicatio talem latam & strictam obligationem habet. Lato modo pro omni concubitu sumitur; creditur enim detraha hæc vox à fornicibus, id est locis occultis in quibus olim fornicata habitare & talia delicta patrare consueverunt. Strictè vero & proprie significat concubitus personæ soluta cum soluta jam deflorata, & ad distinctionem aliorum delictorum solet fornicatio impudici *c. 2. §. cum ergo. causa 36. q. 1.*

Licet autem fornicatio apud quosdam homines adeo invaluerit, ut in profanis malorum descendentes contemnant, iniquè affirmare audentes, non esse peccatum, nihilominus pro indubitato tenendum, & apud omnes Ecclesiæ DD. receptum esse, non tantum jure humano Canonico; sed etiam Divino fornicationem, & quæcumqueque am luxuriam præter concubitus matrimonialem damnari, & sub peccato mortaliter haberi. Ita enim Apostolus ad Gal. 5. *v. 19.* inquit: manifestæ autem sunt opera hæc: quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, &c. & mox subiungit: quoniam qui hæc agunt, Regnum Dei non consequentur. Item 1. ad Corin. 6. *v. 18.*

ENGEL

vers. 15. nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? absit, fugite fornicationem. &c. & ad Epist. cap. 5. vers. 5. hoc enim scitote, quod omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem in Regno Christi & Dei.

Sunt quidem nonnulla loca, in quibus fornicatio impunè grassatur, non tamen propterea fornicatio peccatur non est, aut tantum licita approbatur, sed tantum dissimulatur poena, ne calidiores illae nationes in graviora delicta scilicet adulteria, vel peccata contra naturam prouant: aliquando enim interdum mala, quorum utrumque vitari nequit, id, quod minus est, etiam a probis vitiis dissimulanter tolerari, docemur exemplis propositis in scriptura Genes. 19. & Judicum. 19. textus notabilis in cap. c. ubi late Barb. & inc. 2. vers. est tamen dist. 13. c. offerebat. 12. causa. 32. q. 7.

Poena simplicis fornicationis quamvis de Jure Civili nulla constituta sit, ut apparet ex L. uxor. 13. §. 2. ff. Ad L. Jul. de Adult. & L. un. Cod. de Concubin. Hodie tamen tam circa Laicos, quam Clericos, apud omnes bonos praesertim Germaniae Magistratus simplex fornicatio arbitrariè juxta loci consuetudinem punitur, Menoch. de Arbitrariis. casu 288. n. 12. Julius Clarus. §. Fornicatio n. 6.

Ad dotationem verò vel matrimonium ob fornicationem simplicem siue qualitate stupri commissam fornicator non tenetur, debet tamen alere prolem, quam foemina ex eo concepit, c. 5. & ibi DD. De eo qui duxit, &c. nec audiri solet, tamen neget, se esse patrem: nam si confessus vel convictus fuerit de copula, hoc ipso praesumetur pater, nisi alium monstrare possit. Quod si plures cum eadem muliere concierium habuerint,

recurritur ad circumstantias, cui nimirum, vel tempus partus, vel physiognomia prolis magis respondeat, imò aliquando favore prolis, ne ob defectum alimentorum intereat, juramento mulieris creditur. Qua de re videri poterit Berlichius Conclus. 38. n. 41. & seqq. His de fornicatione praemissis nunc de concubinato dicemus.

Concubinitus de Jure Civili, & in ordine ad legitimationem liberorum per subsequens matrimonium tunc proprie dicebatur, si quis foeminam solutam domi loco uxoris detinisset. L. nuper. 11. Cod. de Naturalib. liberis. & per ea, quae diximus in Lib. IV. in tit. Qui filii sint legitimi. In ordine verò ad poenam promerendam Concubinitus rectè dici potest, si quis cum certa aliqua foemina seu soluta, siue maritata, siue intra, siue extra domum assiduam libidinem exerceat.

Licet verò de Jure Civili non fuerit concubinitus proprie tali (nisi simul habuit adjunctam qualitatem stupri, vel adulterij) poena statuta, ut colligitur ex toto tit. ff. & Cod. de Concubin. Hodie tamen non tantum in foro Ecclesiastico, sed etiam Civili concubinitus acrius, quam simplex fornicatio punitur, & merito: cum utique perseverantia in crimine sit circumstantia aggravans, & tantò sint graviora crimina, quanto diutius durant, sicut dicitur in c. ult. de Consuetudine, ac diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmentet, juxta c. cum haberet. 5. De eo qui duxit. &c.

Specialiter Conc. Trid. sess. 24. de Refor. 23. Matrim. c. 8. ad extirpandum concubinitus crimen statuit concubenarios tam solutos, quam uxoratos cujuscunque status, dignitatis & conditionis existant, si postquam ab Episcopo, seu Ordinario etiam ex officio ter moniti ea de re fuerint, & concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine

non se junxerint, excommunicandos esse, nec absolvendos, donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Circa ipsas quoque concubinas & mulieres sive conjugatæ, sive solutæ sint, constituit Concil. d. l. ut ab Ordinariis locorum ex officio graviter pro modo culpæ puniantur & extra oppidum vel diocæsim, si id iisdem Ordinariis videbitur, invocato etiam, si opus fuerit brachio sæculari, ejiciantur, & huic constitutioni Concilij & prohibitioni concubinatûs etiam in foro sæculari parendum est: quia leges civiles in materia peccati correctionem à SS. Canonibus accipiunt, arg. c. ult. ubi DD. de Prescript.

- 24 Neque scandalizari aliquis debet ex textu Concil. Toletani & B. Ildori, qui refertur in cap. 4. & 5. dist. 34. ubi dicitur: *Christianis aut uxorem, aut pro uxore concubinam habere licere*: nam in hoc textu nomine concubinæ non intelligitur scortum (nam hujus usum, utpote jure Divino prohibitum, sicut mox ante de fornicatione diximus, non potuissent SS. Patres permisisse) sed uxor per verba quidem de præsentî desponsata, sine tamen dotalibus instrumentis vel aliis solemnitatibus, quæ olim saltem ad honestatem matrimonij requirebantur, juxta c. aliter 1. causa 30. q. 5. qualis uxor propterea ob defectum illarum solemnitatûm non uxor, (quamvis revera uxor esset & matrimonium ejus validum) sed concubina, præsertim in foro externo & de Jure Civili dicebatur. Specialius verò circa Clericos & 25 Ministros Ecclesiæ laboravit Concil. Trid. sess. 26. de Reformatione c. 14. ut qui se Divino cultui addixerint, ab impudicitia sordibus, immundoque concubinato revocentur, populusque hinc eos magis discat revereri, quo illos vitæ honestioris cognoverit. Statuit proinde ut Episcopus contra eosdem Clericos concubinarios, qui suspectas mulieres intra vel extra domum detinent, per priva-

tionem fructuum, suspensionem, privationem beneficiorum, & demique excommunicationem procedat juxta modum præscriptum in d. c. 14. Quæ de re etiam dicitur in III. Tit. 2. de Cohabit. Cler. & Mul.

§. IV.

De Sodomia, Incestu & delictis contra naturam.

26. Quid sit crimen Sodomia?
27. Pœna ejus de Jure Canonico, præsertim in Clericis id committentibus statuitur.
28. Pœna Juri Civili contra Sodomiam, & Incestum.
29. Quid sit incestus & an cum affinis etiam illicita committatur?
30. Restriccio per Concil. Trid. impedimenti matrimonij ad secundum gradum, etiam excommunicatur restrictum.
31. Peccati cum consanguinea spiritus sancti reproba non proprie committitur incestus, cum peccat cum consanguinea tantum cognatione juris vel legali.
32. Quæ pœna sit incestus sine matrimonio jure.
33. Pœna contrahentium incestus facit nuptias.

Turpissimum, infamæ, ac hominibus indignum vitium, à Sodomia Civitate contraxit, quæ propterea una cum tota regione igne cælitus delapso concremata est in Gen. 19. c. legitur, & in genere significat omnem libidinem contra naturam, à quo quæ aliter peragitur, quam rectus carnis ordo ad præcreationem liberorum tendit, sive deinde id fiat cum bestis, sive cum animalibus aut hominibus. Dividitur in Sodomiam proprie dictam, bestialitatem & mollescentiam, quorum nefandorum criminum longæ descriptionem apud Germanos minus oblitos ob ingentem turpitudinem & naturam libenter omitto & remitto ad Pœnam Julium Clarum in Præsentia criminum contra Sodomiam, & Aloyf. Riccius in Præsentia Ecclesiastici parte 3. resolut. 56. & 57.

Pœna Sodomia ex Jure Canonico est, ut Laici excommunicentur, Ecclesiastici verò beneficiis priventur & deponantur *c. ut Clericorum. 13. de Vita & honestate Cler. c. Clerici. 4. de Excessibus Prælator.* Imò hodie ex Constitutione Pij V. edita anno 1568. Ecclesiastici tam dirum nefas ex recentibus omni privilegio Clericali, omnique beneficio, dignitate & officio Ecclesiastico auctoritate ejusdem constitutionis privantur, ita ut per judicem Ecclesiasticum degradati pœssenti sæculari statim tradantur, quæ de his idem capiat supplicium, quod in Laicos hujus vitio intricatos legitimis reperitur sanctionibus constitutum. De qua Bulla ejusque ulteriori interpretatione videri poterit Quarta in Summa bull. verbo Sodomia, & Riccius cit. loco.

De Jure Civili & in foro sæculari olim hujus criminis pœna erat gladius *L. cum vir nubit. 31. Cod. ad L. Jul. de Adult. s. ut lex Julia. 4. Institut. de Publicis judiciis.* Ex Constitutionibus verò pœnalibus Carol. V. a. 116. hujus sceleris rei igne comburuntur. Advertendum tamen est ex communi DD. sententia, quòd istæ pœnæ locum tantum habeant in bestialitate & Sodomia proprie dicta, mollities autem pœnâ aliquâ extraordinariâ juxta qualitatem & frequentiam delicti pro arbitrio judicis puniatur, teste Farinac. d. l. n. 3. & Ricc. l. cit. res. 62.

Quòd ad incestum attinet, iste est concubitus cum consanguineis vel affinis. Nomen autem consanguineorum & affinum illi tantum intelliguntur, cum quibus matrimonium esse non potest, videlicet ascendentes & descendentes in infinitum; collaterales verò usque ad quartum gradum inclusive. Quòd si affinitas oriatur ex copula illicita tunc quamvis aliqui de Jure Civili teneant non committi incestum, sed tantum simplicem fornicationem, eò quòd de Jure Civili videatur affinitas tantum oriri ex

matrimonio non verò ex copula illicita, arg. *L. non facile. 4. §. sciendum. 8. ff. de Gradibus affinitatis.* De Jure tamen Canonico certum est, etiam ex copula illicita contrahi veram affinitatem, & consequenter committitur incestum, qui cum duabus sororibus vel consanguineis peccat. *cap. de Irregularitat. 6. De eo, qui cognovit consanguin. ux. c. in literis. 24. de Testibus.* Idemque in practica circa forum sæculare & quoad pœnam incestus imponendam, receptum esse testatur Farinac. q. 149. n. 102. & de Jure quoque Civ. contrahi affinitatem ex copula illicita, & inde sequi incestum probat Cov. de Matrim. part. 2. c. 1. §. 8. n. 3. per *L. libert. 4. Cod. de Nuptiis*, quæ prohibet ob affinitatem filium patris concubinam in uxorem ducere.

Illud tamen notabile est, quòd cum hodie ex Conc. Trid. sess. 24. de Refor. Matrim. c. 4. impedimentum affinitatis orca ex copula illicita restrictum sit ad secundum gradum, idè ex probabili multorum sententia non committet incestum, qui peccat cum consanguinea in tertio vel quarto gradu ejus, cum qua carnale commercium habuit, sicut refert Barb. in eod. c. 4. Trid. n. 12.

Si quis verò peccet cum consanguinea suæ sponse nondum à se cognitæ, non dicitur proprie incestum committere; quia sola sponsalia ante copulam antecedentem non inducunt propriam affinitatem, sed tantum quasi affinitatem, & impedimentum publicæ honestatis. Cov. d. §. 8. n. 4. Item nec cognatio legalis scil. adoptio vel spiritualis, quæ oritur per Baptismum vel Confirmationem causalat proprie incestum, ut proinde mitiore pœnâ, quam pro incestu castigandus sit, Farinac. d. loco. n. 26. & 30.

Committitur autem aliquando incestus sine matrimonio, aliquando cum matrimonio, id est, incestuosas nuptias contrahendo,

Iii iii 2

Pœna

Pœna incestus sine matrimonio commissi de Jure Canon. est, ut Laicus incestuosus excommunicetur, Clericus verò omnino deponatur. Abbas & DD. in *c. c. si Clerici. 4. §. fin. de Judic.* De Jure autem Civ. pœna incestus est eadem, quæ adulterij. *L. miles. 11. §. 1. junct. gl. in l. si adulterium. 38. ff. Ad L. Jul. de Adult.* & ideo quidam DD. capitalem pœnam statuunt, arg. *L. quamvis. 30. Cod. Ad L. Jul. de Adult.* Verùm cum nostris temporibus ferè nunquam pro adulterio pœna capitis imponatur, sed alia arbitraria pro consuetudine locorum, hinc etiam docet Farinae. *d. l. n. 11. & pluribus seqq.* pœnam incestus esse arbitrariam, quandoque tamen morte puniri, si commissus sit cum illis, cum quibus Jure Div. & naturali prohibitum est matrimonium, ut cum liberis & collateralibus primi gradus, fratribus seu sororibus. An autem pœna mortis imponatur, si descendentes sint affines, puta si Vitricus peccet cum Privigna, Privignus cum Noverca? Affirmant id quidem nonnulli, sed dubitat Far. *d. l. n. 67.* & videtur inclinare in mitiorem sententiam, & pœnam arbitrariam.

- 33 Si incestus conjunctus sit matrimonio, scienterque aliquis cum consanguinea vel affine in gradu prohibito contraxerit, tunc de Jure Civili, si persona vilis sit, verberata in exilium mittitur, bonis etiam ejus confiscatis, nisi liberi extent, qui fisco præferuntur: si alterius conditionis fuerit, infamis redditur, & bonis quoque non extantibus liberis, confiscatis, in insulam relegatur. *auth. incestas. Cod. de Incestis nuptiis. Covar. d. §. 8. n. 5.* De Jure Canonico incestuosas nuptias contrahentes, insuper ipso facto excommunicationem incurrunt, *Clem. un. de Consanguin. & affinit.* à qua tamen excommunicatione juxta frequentiore DD. sententiam excusantur, qui cum impedimento publicæ ho-

nestatis, cognationis legalis, vel spiritualis matrimonium contrahunt: quia Clemens tantum loquitur de illis, qui cum consanguineis vel affinibus contrahunt: in potentibus verò non debet fieri extensio, juxta regulas juris regulas.

§. V.

De Raptu & Sacrilegio.

34. Pœna raptus de Jure Civili.
35. Quomodo de Jure Canonico inter raptum & pœnam non posse esse matrimonium?
36. Pœna raptus specialis à Concilio Trid. lata.
37. Pœna raptoribus sponsa constituitur, quomodo sit interpretanda?
38. Et quid de consuetudine ac constitutione Carolini circa pœnam raptus?
39. Sacrilegium quid sit significet?
40. Per violationem Sont. Castitatis committitur sacrilegium, quod tamen ex hoc pœnam specialem non habet.
41. Pœna raptus vel Violantis sententiam de consecratam.
42. Perpetrantes delictum carnis in Ecclesia sunt sacrilegi.

Raptem raptus committunt, qui mulierem libidinis causâ rapiunt, vel abducunt. Pœnam hujus delicti statuit Julianus Imperator. *in l. un. Cod. de Raptu virginum.* ut raptores quarumcumque mulierum honestarum, sive virginum, sive viduarum, sive sibi, sive aliis desponsatarum capitali supplicio plebantur, & bona eorum omnia raptus mulieribus applicentur, necquam sit licentia, ut raptae mulieres raptoribus nubere valeant. Et ulterius declarat Imperator, non esse distinguendum, an mulier volens, vel invita rapta fuerit, eo quod hoc per præsumatur foemina dolo raptoris consentum inducta, eamque pœnam etiam extendit ad omnes alios, qui raptorem auxiliium, favorem vel receptaculum præbuerint.

Verùm quod in hac L. constituitur Imperator, ut inter raptorem, & raptam nuptias

possit esse matrimonium, hoc de Jure Canonico & Conc. Trid. *sess. 24. de Reform. Matrim. c. 6.* procedit, quamdiu rapta in potestate raptoris manserit: si verò rapta à raptore separata sit, & loco tuto, ac libero constituta, poterit cum raptore de eodem Jure Concil. Trid. matrimonium contrahere.

Ad detestationem raptus addit tamen Concil. *d. loc.* ut nihilominus raptor ipse & omnes illi, qui consilium, auxilium vel favorem præbent, sint ipso Jure excommunicati, & perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces: & si Clerici fuerint, de proprio gradu decedant, teneaturque raptor mulierem raptam, sive eam duxerit in uxorem, sive non, decenter pro arbitrio Judicis dotare. Unde non pauci DD. apud Farinac. *de Delictis carnis q. 145. n. 96.* existimant per matrimonium inter raptorem & raptam purgari & evitari posse pœnas à Jure Civili ipsi impositas.

Deinde quod de raptu propriæ sponsæ in *d. l. un.* dicitur, non habere locum de Jure Canon. satis colligitur ex *cap. 4. c. 5. c. 10. causa 36. q. 2.* & sunt, qui valde probabiliter putant, Jus Civile eatenus cum Canon. conciliandum, ut raptus sponsæ tunc solum puniatur, si sponsa sit de futuro, & habens justam causam rescindendi sponsalia, vel cogitans intrare Religionem, contra voluntatem suam rapiatur, non verò si liberè in sui abductionem consentiat: quia pœnas interpretatione molliendas esse, docet J. C. *in l. penult. ff. de Pœnis.* Plura de hoc crimine videri poterunt apud Farinac. *c. l. c. alios ibidem allegatos.* ubi etiam à *n. 135.* notanter advertit, textum in *d. l. un.* tantum loqui de raptu fornicarum honestarum, ac proinde non puniri pœnâ ordinariâ raptus, sed mitiori, qui inhonestam seu meretricem rapuit.

Consuetudo quoque locorum in hos &

aliis vitiis puniendis attendenda erit, & Imperator Leo *in sua const. 35.* voluit tantum raptum armis patratum, morte; sine armis autem, mutilatione manûs puniri. Si autem raptus sit conjunctus cum stupro violentâ oppressionem locum habebit. *Const. Carol. a. 119.* quam de stupro etiam superius allegavimus.

Denique ut etiam de *Sacrilegio* aliquid addamus, *Sacrilegium* in genere dicitur omnis *rei sacræ* violatio, seu indigna tractatio: in præsentem autem nomine *Sacrilegii* intelligimus illam speciem luxuriæ, quâ violatur corpus personæ DEO consecratæ per votum continentiæ perpetuæ.

Quamvis autem *Sacrilegium* committatur, non tantum si persona violata, sed etiam si violans voto castitatis adstricta sit: ut propterea hæc circumstantia voti tanquam mutans speciem necessariò in confessione exprimenda sit, in foro tamen externo præter pœnas Ecclesiasticas peccatum carnis committentibus inflicta, non sunt aliæ determinatæ pro qualibet violatione voti, sed arbitrio Judicis imponendæ, exceptâ illâ, quæ infligitur ob violatam monialem, sive feminam DEO consecratam.

Uterius rapiens, vel violans monialens, si laicus sit, de Jure Canonico excommunicatur, si autem Clericus fuerit, deponitur, & in Monasterium deruditur. Similiter & ipsa monialis in carcerem, vel arctius in monasterio ad agendam poenitentiam includitur, *c. impudicas, 11. c. si qua Monacharum, 28. c. 6. si quis rapuerit, 30. causa 27. q. 1.* De Jure verò Civili rapiens, vel violans Monialem capite punitur, ejusque bona Monasterio applicantur. *L. un. Cod. de Raptu virgin. juncta Nov. 123. cap. 43. c. d. cap. si quis rapuerit*

His Sacrilegis & violatoribus Monialiam annumerat Farinac. *q. 145. n. 32.* etiam illos,

lil iii 3

qui

qui delictum carnis in Ecclesia patrant, saltem si exinde ipsa polluantur, & reconcilitatione indigeant. Qualiter autem generaliter puniantur illi, qui Ecclesias violant, iisque injurias inferunt *Tit. seq.* dicemus.

TITULUS XVII.

De Raptoribus, Incendiariis & Violatoribus Ecclesiarum.

SUMMARI.

1. Raptores quinam dicantur?
2. Qui ex confidentia juris sui violenter aliquid ab altero extorqueat, de Jure perdat ius domini, vel crediti: Et quid de consuetudine?
3. Rapina quomodo differat a furto?
4. Quomodo civiliter agatur pro rapina?
5. Pena criminalis rapinae quae sit?
6. Pirata interdum in excommunicationem Bulla Cae. Domini.
7. Pena incendiariorum est ignis de Jure Civilis: Et quomodo hoc procedat?
8. Si non dolo, sed negligentia alicujus ortum sit incendium, datur auctori Civilis ad compensationem damni.
9. Pena incendiarii de Jure Canonico. Et quid satisfactio etiam ejus heredibus imbuatur.
10. Qui dicantur violatores Ecclesiarum?
11. Furtum, seu rapina res sacra, è loco sacro, Sacrilegium est.
12. Pena rapinae vel furti sacrilegi pro qualitate delicti varia.
13. Pena de Jure Canonico Ecclesiarum res vel jura indadentibus statuta.
14. Injuria SS. Sacramento Eucharistia illata gravissimum Sacrilegium, Et pena ignis expiandum est.
15. Haereticus tali castro, nisi haeresin abjurare velit, tamen ultimo supplicio afficiendus est.
16. Etiam Violantes Crucifixum & sacras imagines pena mortis afficiuntur.

Raptores dicuntur, qui rem ab altero possessam per violentiam invadunt, & auferunt; haec autem violentia aliquando fit lucri causa à sceleratis hominibus, aliquando ex confidentia juris sui, quando

quis rem, in qua credit sibi aliquo modo competere, sine iudicis auctoritate ab altero invadit, & violentiam tollit. Hujus violentiae poena de Jure Civilis constituta est, in invasor rem ablatam ante omnia restituatur, & insuper aestimationem rei perolvere conetur, si quidem ejus rei dominus non fuerit; si autem dominus, etiam dominum amittere debeat. *L. si quis in causa. ff. Unde vi.* Item qui debitum a debitoro violento sine iudice extorserit, ius creditum, & actione criminaliter inestata parte bonorum puniatur cum infamia. *L. etat. 13. ff. Quod metus causa. C. de liti. ad L. litem. de vi privata.* In actionibus tamen locis praesertim haec poena actionis dominii & crediti non videtur usu recepta, sed alio pecuniariae satisfactionis vim armatam puniri, eoampensabilis, & non armatam so. refert Sutorius in *Processu superioris Austriae obs. 14.* Constituitur vero rem ablatam etiam de iudicio no Hylo iudiciorum ante omnia restitui, nec auditur cum allegatione iurata priusquam restitutionem ex integro iurata iuxta ea, quae longius tradidimus *Lib. II. Tit. de Restitut. spoliar.*

Quod attinet ad alteram rapinae speciem, quae fit lucri causa, illa quidem dicitur proprie dicto, quod *furtum* ex sua natura & intentione furantis clam fiat. *L. si quis. ff. de Furtis.* Rapina autem aperte & per vim comminatio illata: interim etiam rapina speciei furti est, & raptor fur improbius dicitur in *l. item si 14. §. 12. ff. Quod metus causa.* Ex hac potest rapina agitur vel civiliter vel criminaliter. Civiliter agitur rei ablate restitutio una cum restitutio lucri cessantis & damni emergentis, insuper triplum poenae ipsi auctori applicandae, id est tantum pecuniae, quanti valet ablatum triplo aestimatum, prout hac de re poenae agunt Interpretes in *Tit. Injuria. de Injuriis & Rapinis.*